

Wetsvoorstel uitbreiding strafbaarstelling spionageactiviteiten

Consultatieverslag

1. Inleidend

Onderwerp van de consultatie

Naam:

Wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafrecht BES, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafvordering BES in verband met de uitbreiding van de strafbaarheid voor spionageactiviteiten

Van:

De Minister van Justitie en Veiligheid

Type voorstel:

Wetsvoorstel

Looptijd van de consultatie

Startdatum consultatie:

28 februari 2022

Einddatum consultatie:

25 april 2022

Doel van het voorstel en voorgelegde vraag

Doel van het wetsvoorstel:

Maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder globalisering en digitalisering, hebben geleid tot veranderingen van zowel de wijze waarop als de mate waarin spionage plaatsvindt. De uitbreiding van de strafbaarstelling van spionageactiviteiten beoogt in te spelen op deze veranderingen in de verschijningsvormen van spionage.

Voorgelegde vraag:

Wilt u reageren op het wetsvoorstel uitbreiding strafbaarheid spionage?

Opbrengst van de consultatie

Over dit wetsvoorstel zijn adviezen ontvangen van de politie, de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA), de Raad voor de rechtspraak (Rvdr), het College van procureurs-generaal (OM), de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) en de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. Via internetconsultatie.nl zijn daarnaast enkele individuele reacties ontvangen, evenals twee adviezen vanuit het bedrijfsleven. Van de ontvangen individuele reactie zijn er vier openbaar.

2. Beeld van binnengekomen reacties

Thema's in de consultatiereacties

Over het algemeen lijkt steun te bestaan voor het wetsvoorstel. Wel wordt in verschillende adviezen en reacties gevraagd om aanvullingen en verduidelijkingen van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting, in het bijzonder op het punt van het opzetvereiste, de strafmaat, de mogelijkheden om bepaalde opsporingsbevoegdheden in te kunnen zetten en de afbakening van een aantal in het wetsvoorstel gebruikte begrippen.

Wijzigingen naar aanleiding van de consultatie

Naar aanleiding van de adviezen is het strafmaximum verhoogd van zes jaar naar acht jaar gevangenisstraf. Ook is de nieuwe strafbaarstelling toegevoegd aan artikel 551 Sv, waardoor een aantal verruimde opsporingsbevoegdheden beschikbaar zijn. Verder is de memorie van toelichting op verschillende punten aangevuld. In het bijzonder gaat het om de toelichting op de verschillende in de wettekst gebruikte begrippen waarvoor in de adviezen aandacht is gevraagd. Deze zijn van een nadere duiding voorzien. Daarnaast zijn naar aanleiding van de adviezen ter nadere onderbouwing en verduidelijking aanvullingen gedaan ten aanzien van de nut en noodzaak van de strafbaarstelling, de samenwerking met het bedrijfsleven, het handelen ter uitvoering van buitenlandse wettelijke plichten, de verhouding tot hoger recht, het beschermingsbeginsel dat centraal staat in het kader van de rechtsmacht en de plaats van de nieuwe strafbaarstelling in het wetboek. Voor een uitgebreidere reactie op de adviezen wordt verwezen naar paragraaf 2 van de (aangepaste) memorie van toelichting.

Individuele reacties

In aanvulling op paragraaf 2 van de memorie van toelichting wordt naar aanleiding van de individuele reacties nog het volgende opgemerkt.

In een van de individuele reacties wordt gevraagd waarom in dit wetsvoorstel alleen is uitgewerkt dat een ander land Nederland niet mag spioneren.

Reactie:

Voor de meeste strafbaarstellingen geldt dat Nederland daartegen alleen kan optreden als er raakvlakken zijn met Nederland, bijvoorbeeld omdat de strafbare feiten op Nederlands grondgebied zijn gepleegd of omdat het slachtoffer de Nederlandse nationaliteit heeft. De Nederlandse strafbepalingen in de titel in het Wetboek van Strafrecht over de misdrijven tegen de staat zijn in beginsel gericht op het beschermen van Nederlandse belangen. Op grond van het wetsvoorstel zijn spionageactiviteiten ook strafbaar als de veiligheid van bondgenoten of organisaties als de NAVO of de EU daardoor in gevaar komt, omdat daarmee ook Nederlandse belangen worden geschaad.

In een individuele reactie wordt gevraagd wat er aan spionage te doen is als het onopvallend of niet herkenbaar wordt gedaan.

Reactie:

Spionageactiviteiten vinden over het algemeen heimelijk plaats. De inlichtingen- en veiligheidsdiensten zetten zich in voor het onderkennen en tegengaan van spionage. Het wetsvoorstel kan niet voorkomen dat spionageactiviteiten plaatsvinden, maar vergroot wel de mogelijkheden om hier strafrechtelijk tegen op te treden op het moment dat dergelijke activiteiten onderkend worden.

In een van de individuele reacties wordt gevraagd of de term "mogendheid" niet te beperkt is.

Reactie:

Door het gebruik van de woorden «middellijk» en «ten behoeve van» in de wettekst wordt bereikt dat ook «indirecte spionageconstructies», waarbij personen of organisaties als tussenpersoon worden gebruikt, strafbaar zijn. Voor wat betreft het in de reactie genoemde geval waarin plattegronden van een parlamentsgebouw worden doorgespeeld aan een terroristische organisatie geldt dat dergelijke gedragingen in voorkomende gevallen al strafbaar zijn als een voorbereidingsfeit voor een terroristische misdrijf.

3. Vervolg

Het wetsvoorstel is inmiddels ingediend bij de Tweede Kamer. Zie voor de voortgang van het wetsvoorstel ook: www.wetgevingskalender.nl.